

Dr. Metka Kuhar, Fakulteta Za družbene vede, Univerza v Ljubljani

TRAVMAPEDAGOGIKA

Travmatizirani oz. s svojo življenjsko zgodbo zaznamovani mladi predstavljajo za vzgojne in izobraževalne ustanove poseben izziv. Otroci in mladina v domovih ali v stanovanjskih skupinah so verjetno tista skupina v naši družbi, ki je (bila) najbolj izpostavljena obremenjujočim izkušnjam in iz njih izhajajočim travmam. Nekaterim od teh mladostnikov lahko le s težavo pristopimo z običajno pedagoško prakso. Dosedanja razmejitev – obvladovanje travmatičnih dogodkov poteka v psihoterapiji, pedagogika je obvladovanje vsakdanjika – je neprimerna. Izogibanje travmatičnemu materialu v domovih ali v stanovanjskih skupinah zanika mnoge možnosti, ki jih nudi pedagogika, ter preprečuje celovitejši proces preobrazbe.

Nova strokovna smer travmapedagogika nudi uporabna spoznanja in metodične smernice, ki omogočajo ciljno naravnano podporo travmatiziranim mladim. Interdisciplinarna spoznanja npr. psihotravmatologije, psihoanalize, nevro-psihologije in teorij navezanosti, pa tudi sociološka, posebej družbenokritična znanja so omogočila oz. omogočajo razvoj travmapedagoških konceptov.

Za začetek te discipline v Nemčiji, kjer je zelo razvita, velja knjiga Wilme Weiss – Philipp sucht sein Ich: Zum pädagogischen Umgang mit Traumata in den Erziehungshilfen (2003), ki je doslej izšla že v osmih izdajah. Leta 2007 je bilo v Nemčiji izvedeno prvo sistematično izobraževanje iz travmapedagogike. Nemško Zvezno delovno združenje za travmapedagogiko (Bundesarbeitsgemeinschaft Traumapädagogik), ustanovljeno v 2008, je leta 2011 izdalo standarde za področje vzgojnih zavodov. Ta organizacija si aktivno prizadeva za razvoj in aplikacijo travmapedagoških konceptov in projektov na področje vzgoje, izobraževanja, vzgojnih ustanov in mladinskega dela.

Travmapedagogika je več kot pedagoška metoda, je pedagoško gibanje. Prizadete osebe predstavljajo bistveni del rešitve, aktivno in v enakovrednem odnosu. Transparenten nehierarhičen odnos je posebej pomemben, ker so moč – nemoč, hierarhija in oblastniški odnosi pogosto bistveni del preteklih travmatičnih izkušenj. Metode, tehnike in vaje, s katerimi skuša biti travmapedagogika v podporo travmatiziranim mladim, se nenehno razvijajo in preverjajo.

Temeljne predpostavke travmapedagogike so:

- Travmatizirani ljudje reagirajo normalno na ne-normalne dogodke.
- So »strokovnjaki« za ekstremne in obremenjujoče življenjske izkušnje.
- Travmapedagogi/-nje dajejo svoje strokovno znanje na razpolago spoštljivo in skupaj z mladimi preverijo, kakšen pomen imajo za njih.
- Transparentnost na vseh ravneh.
- Na vseh hierarhičnih ravneh se prevzame odgovornost.

Posebej pomembno je teoretično razumevanje travmatizacije mladostnikov, npr. njihovih prilagoditvenih strategij, stresnih odzivov, načinov opolnomočenja teh mladih pa tudi potencialnih transfernih odzivov ter specifičnih obremenitev pedagoginj in pedagogov, ki delajo s travmatiziranimi mladostniki ter s tem povezano skrbjo zase. V pristopu do travm potrebujemo dobršno mero fleksibilnosti, senzibilnosti, suverenosti in poguma in ta izziv v našem šolskem prostoru še čaka.